

HOTĂRÂREA CURȚII
28 noiembrie 1989^{*}

Anita Groener
împotriva
Minister for Education and the City of Dublin
Vocational Educational Committee

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de High Court, Dublin)

„Libera circulație a lucrătorilor – Cunoașterea unei limbi oficiale a țării gazdă”

Cauza C-379/87

În cauza C-379/87,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către High Court, Dublin, pentru obținerea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Anita Groener

și

Minister for Education and the City of Dublin Vocational Educational Committee

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 48 alineatul (3) din Tratatul CEE, precum și a articolului 3 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2),

CURTEA,

compusă din O. Due, președinte, Sir Gordon Slynn, domnii C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler și M. Zuleeg, președinți de cameră, T. Koopmans, G. F. Mancini, R. Joliet, T. F. O'Higgins, J. C. Moitinho de Almeida și F. Grévisse, judecători,

avocat general: domnul M. Darmon

grefier: domnul J. A. Pompe, grefier adjunct

după examinarea observațiilor prezentate:

– pentru doamna Groener, de către J. A. Reidy, solicitor, și, în cadrul procedurii orale, de către F. Clarke, SC,

* Limba de procedură: engleza.

– pentru guvernul irlandez și pentru City of Dublin Vocational Education Committee, de către L. J. Dockery, Chief State Solicitor, în calitate de agent, și, în cadrul procedurii orale, de către R. Nesbitt și H. A. Whelehan,

– pentru guvernul francez, de către domnul R. de Gouttes, și, în cadrul procedurii orale, de către domnul M. Giacomini, în calitate de agenți,

– pentru Comisie, de către doamna K. Banks, membru al serviciului juridic, în calitate de agent,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 9 mai 1989,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 16 mai 1989,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 3 decembrie 1987, primită la Curte la 21 decembrie 1987, High Court din Dublin, a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, trei întrebări preliminare privind interpretarea articolului 48 alineatul (3) din Tratatul CEE, precum și a articolului 3 din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2), în vederea aprecierii compatibilității cu aceste dispoziții a unei reglementări naționale care subordonează numirea într-un post pe perioadă nedeterminată, cu normă întreagă, în calitate de profesor în instituțiile publice de învățământ profesional, obligației de a dovedi cunoașterea corespunzătoare a limbii irlandeze.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între doamna Groener, resortisant olandez, și ministrul irlandez al Educației (denumit în continuare „ministrul”) și City of Dublin Vocational Educational Committee (Comisia pentru învățământul profesional a orașului Dublin, denumită în continuare „CDVEC”). Acest litigiu are originea în refuzul ministrului de a o numi pe doamna Groener într-un post pe perioadă nedeterminată, cu normă întreagă, ca profesor de artă (Lecturer 1 Painting) în cadrul CDVEC, după ce persoana interesată nu a promovat un examen de evaluare a cunoștințelor sale de limba irlandeză.

3 Din dosar reiese că, în conformitate cu Secțiunea 23 primul și al doilea paragraf din Vocational Education Act (Legea privind învățământul profesional) din 1930, este necesară aprobarea ministrului în ceea ce privește numărul, calificările, remunerația și numirea tuturor agenților din fiecare Vocational Education Committee (Comisia pentru învățământul profesional). În cadrul exercitării competențelor sale în temeiul legii respective, ministrul a adoptat, în special, două măsuri administrative.

4 În primul rând, rezultă că, în temeiul Memorandumului V7, în vigoare începând cu 1 septembrie 1974, comitetul competent poate numi o persoană într-un post pe perioadă nedeterminată, cu normă întreagă, în anumite domenii ale învățământului, printre care arta, numai în cazul în care persoana respectivă deține Ceard-Teastas Gaeilge (certificat de competență lingvistică pentru limba irlandeză) sau deține o calificare echivalentă, recunoscută de ministru. În cadrul memorandumului, ministrul și-a rezervat, de asemenea, dreptul de a exonera candidații resortisanți din alte țări decât Irlanda de îndeplinirea obligației de a cunoaște limba irlandeză, în cazul în care nu existau alți candidați pe deplin calificați pentru ocuparea postului respectiv.

5 În al doilea rând, la 26 iunie 1979, ministrul a adoptat Circulara 28/79. Din alineatele (2) și (3) din această circulară reiese că, pentru posturile de asistent universitar și de lector, gradul I, trebuie să se acorde întâietate candidaților calificați în mod corespunzător și care sunt titulari ai unui certificat Ceard-Teastas Gaeilge. Candidaților desemnați, care nu posedă acest certificat, li se poate solicita să se prezinte la un examen special de irlandeză, care constă într-o probă orală (denumit în continuare „examenul”). Candidații în cauză pot fi numiți într-un post pe perioadă temporară sau nedeterminată, cu normă întreagă, numai după ce au promovat acest examen. Alineatul (5) din această circulară confirmă că dispozițiile din Memorandumul V7, care prevăd posibilitatea unei derogări de la cerința privind competența lingvistică, în cazul în care nu există alți candidați pe deplin calificați, rămân în vigoare.

6 În septembrie 1982, doamna Groener a fost angajată, pe perioadă determinată cu timp parțial, ca profesor de artă la Colegiul Marketing and Design din Dublin, aflat sub autoritatea CDVEC. În iulie 1984, doamna Groener a candidat în cadrul acestui colegiu pentru un post pe perioadă nedeterminată, cu normă întreagă, de profesor de artă. Având în vedere că nu deținea un certificat Ceard-Teastas Gaeilge, doamna Groener a solicitat o dispensă, care i-a fost refuzată. Refuzul se întemeie pe circumstanța că existau alți candidați pe deplin calificați pentru ocuparea postului respectiv. Cu toate acestea, ministrul și-a dat acordul pentru numirea persoanei interesate, cu condiția ca aceasta să promoveze, în prealabil, examenul menționat anterior.

7 După ce a urmat un curs de patru săptămâni pentru începători, sub egida Gael Linn Institute, doamna Groener s-a prezentat, în cursul ultimei săptămâni de curs, la examenul în cauză, dar nu l-a promovat.

8 Demersurile întreprinse ulterior, atât de doamna Groener, cât și de Colegiu, angajatorul său, pentru a permite angajarea sa pentru anul universitar 1985/1986 în calitate de profesor cu normă întreagă, cu contract pe perioadă determinată, sau acordarea unei dispense de la îndeplinirea obligației de a-și demonstra cunoștințele de limba irlandeză, nu au avut nici un rezultat.

9 Ulterior, doamna Groener a inițiat procedura de „judicial review” (control judiciar) în fața High Court, Dublin, împotriva ministrului și împotriva CDVEC, susținând că aceste condiții impuse prin Memorandumul V7 și Circulara 28/79 contraveneau articolului 48 din Tratatul CEE și dispozițiilor Regulamentului nr. 1612/68, menționat anterior.

10 Considerând că acțiunea ridică anumite întrebări privind interpretarea acestor dispoziții ale dreptului comunitar, High Court din Dublin a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1. Atunci când, într-un stat membru, actele cu putere de lege și actele administrative supun încadrarea în muncă pe un post determinat condiției ca respectivul candidat să aibă cunoștințe adecvate ale uneia din cele două limbi oficiale ale statului membru în cauză, limbă pe care, în mod obișnuit, resortisanții altor state membre nu o cunosc, dar pe care au obligația de a o învăța numai pentru a se conforma condiției respective, articolul 3 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului se interpretează în sensul în care se aplică unor astfel de dispoziții ca urmare a faptului că acestea au ca efect exclusiv sau principal excluderea resortisanților altor state membre de la posibilitatea ocupării locului de muncă oferit?

2. În cazul în care se analizează sensul expresiei „natura locului de muncă care urmează a fi ocupat”, prevăzută la articolul 3 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului, trebuie să se ia în considerare politica statului irlandez conform căreia persoanele care ocupă postul respectiv trebuie să aibă cunoștințe adecvate de limba irlandeză, atunci când că acest lucru nu este necesar pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice aceluia post?

3. 1) Noțiunea „ordine publică” prevăzută la articolul 48 alineatul (3) din Tratatul CEE se interpretează ca aplicându-se politicii statului irlandez, care vizează susținerea și stimularea poziției limbii irlandeze în calitate de primă limbă oficială?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, condiția potrivit căreia persoanele vizate în vederea numirii pe postul de lector în cadrul instituțiilor de învățământ profesional din Irlanda și care nu dețin diploma «An Ceard-Teastas Gaeilge» sunt obligate să promoveze un examen special de limba irlandeză pentru a prezenta Ministerului Educației Naționale dovada cunoașterii limbii irlandeze, reprezintă o restricție justificată în temeiul politicii menționate anterior?”

11 Pentru o prezentare mai detaliată a faptelor acțiunii principale, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise prezentate Curții, se face trimitere la raportul pentru ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate, în continuare, numai în măsura în care este necesar pentru raționamentul Curții.

12 Este necesar să se amintească, în primul rând, că articolul 3 alineatul (1) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1612/68 prevede că nu sunt aplicabile dispozițiile naționale sau practicile administrative ale unui stat membru, care „deși aplicabile indiferent de naționalitate, au ca scop exclusiv sau principal excluderea resortisanților altor state membre de la posibilitatea ocupării locului de muncă oferit”. Ultimul paragraf al acestei dispoziții prevede totuși că aceasta „nu privește condițiile referitoare la cunoștințele lingvistice necesare prin prisma naturii locului de muncă care urmează a fi ocupat”.

13 În această privință, din dosar rezultă că cerința de a demonstra cunoașterea limbii irlandeze, impusă prin dispozițiile naționale în cauză, se aplică fără distincție resortisanților naționali și comunitari, cu excepția eventualelor dispense, prevăzute pentru resortisanții altor state membre.

14 Având în vedere că dispozițiile articolului 3 alineatul (1) a doua liniuță nu sunt aplicabile în cazul cerințelor lingvistice justificate de natura locului de muncă, este necesar să se analizeze, în primul rând, a doua întrebare adresată de instanța națională, prin care se urmărește, în esență, să se stabilească dacă un post cu normă întreagă pe perioadă nedeterminată de profesor de artă în cadrul instituțiilor publice de învățământ profesional reprezintă un loc de muncă de natură să justifice cerința cunoașterii limbii irlandeze.

15 Din dosar reiese că predarea artei, precum și cea a majorității materiilor din programa școlilor publice de învățământ profesional, se face, în principal sau chiar exclusiv, în limba engleză. Rezultă că, astfel cum se indică în a doua întrebare preliminară, cunoașterea limbii irlandeze nu este necesară pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice, impuse de o predare precum cea în cauză.

16 Cu toate acestea, constatarea nu este suficientă pentru a permite instanței naționale să aprecieze dacă respectiva cerință lingvistică este justificată „din rațiuni ce țin de natura locului de muncă care urmează a fi ocupat”, în sensul articolului 3 alineatul (1) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 1612/68, citat anterior.

17 Pentru a înțelege sfera de aplicare a celei de a doua întrebări, este necesar, cu titlu introductiv, să se sublinieze situația specială din punct de vedere lingvistic a Irlandei, astfel cum reiese din documentele depuse la dosar. În temeiul articolului 8 din „Bunreacht na hEireann” (Constituția Irlandei):

„1) Limba irlandeză, în calitate de limbă națională, este prima limbă oficială.

2) Limba engleză este recunoscută ca a doua limbă oficială.

3) Cu toate acestea, o lege poate prevedea utilizarea exclusivă a uneia dintre limbile respective, într-un scop sau în mai multe scopuri oficiale, fie pe întreg teritoriul statului respectiv, fie în orice parte a acestuia.”

18 Astfel cum reiese din dosar, deși limba irlandeză nu este vorbită de tot poporul irlandez, politica urmată de multă vreme de guvernele irlandeze a avut ca obiect nu numai susținerea, ci și promovarea utilizării acestei limbi, ca modalitate de exprimare a identității și a culturii naționale. Din acest motiv, cursurile de irlandeză sunt obligatorii pentru elevii din învățământul primar și facultative pentru cei din învățământul secundar. Obligația, impusă profesorilor din școlile publice de învățământ profesional de a avea un anumit nivel de cunoaștere a limbii irlandeze, este una dintre măsurile adoptate de guvernul irlandez în cadrul acestei politici.

19 Dispozițiile Tratatului CEE nu se opun adoptării unei politici care să vizeze apărarea și promovarea limbii unui stat membru, care este în același timp limba națională și prima limbă oficială. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestei politici nu trebuie să aducă atingere unei libertăți fundamentale, precum libera circulație a lucrătorilor. Prin urmare, cerințele care decurg din măsurile destinate să pună în aplicare o astfel de politică nu trebuie, în nici un caz, să fie disproporționate în raport cu scopul urmărit, iar modalitățile de aplicare ale acestora nu trebuie să presupună discriminări în detrimentul resortisanților altor state membre.

20 Este necesar să se recunoască importanța educației, în vederea realizării unei astfel de politici. Profesorii joacă un rol esențial, nu doar prin predare, ci și prin participarea la viața cotidiană a școlii și prin relațiile privilegiate cu elevii lor. În acest context, este justificată cerința unui anumit nivel de cunoaștere a primei limbi naționale.

21 Rezultă că cerința, impusă profesorilor, de a avea un nivel adecvat de cunoaștere a unei astfel de limbi, în măsura în care nivelul cunoștințelor solicitate nu este disproporționat în raport cu obiectivul urmărit, trebuie să fie considerată o condiție care corespunde cunoștințelor solicitate prin prisma naturii locului de muncă care urmează a fi ocupat, în sensul articolului 3 alineatul (1) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 1612/68.

22 Este necesar să se sublinieze că, atunci când dispozițiile naționale prevăd posibilitatea acordării unei dispense de la această cerință lingvistică, în cazul în care nu s-a prezentat niciun candidat pe deplin calificat pentru ocuparea postului, dreptul comunitar impune ca această competență de acordare a unor dispense să fie exercitată de ministru în mod nediscriminatoriu.

23 În plus, principiul nediscriminării se opune impunerii obligației de a dobândi cunoștințele lingvistice respective pe teritoriul național. De asemenea, presupune ca resortisanții altor state membre să aibă posibilitatea de a se prezenta din nou la examenul oral pe care nu l-au promovat, atunci când candidează din nou pentru un loc de muncă ca profesor sau asistent universitar.

24 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că un post pe durată nedeterminată cu normă întreagă ca profesor în cadrul instituțiilor publice de învățământ profesional reprezintă un loc de muncă de natură să justifice cerința cunoștințelor lingvistice, în sensul articolului 3 alineatul (1) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului, cu condiția ca cerința lingvistică respectivă să se regăsească în politică de promovare a limbii naționale, care este, în același timp, și prima limbă oficială, și ca această cerință să fie pusă în practică în mod proporționat și nediscriminatoriu.

25 Având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la prima și a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

26 Cheltuielile efectuate de către guvernele irlandez și francez, precum și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de High Court din Dublin, prin Ordonanța din 3 decembrie 1987, hotărăște:

Un post pe durată nedeterminată cu normă întreagă ca profesor în cadrul instituțiilor publice de învățământ profesional reprezintă un loc de muncă de natură să justifice cerința cunoștințelor lingvistice, în sensul articolului 3 alineatul (1) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului, cu condiția ca cerința lingvistică respectivă să se regăsească în politică de promovare a limbii naționale, care este, în același timp, și prima limbă oficială, și ca această cerință să fie pusă în practică în mod proporționat și nediscriminatoriu.

Due	Slynn	Kakouris	Schockweiler	Zuleeg	
Koopmans	Mancini	Joliet	O'Higgins	Moitinho de Almeida	Grévisse

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 28 noiembrie 1989.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due